

Frida Forkman

2024-06-20

Plan- och exploateringsenheten

Miljö och samhällsbyggnad

Ulricehamns kommun

Kompletterande uppgifter till Dagvattenutredning

Skrotfrag AB har inkommit med en dagvattenutredning (Sweco 240308) för anläggningen i Ulricehamn. Tillsynsmyndigheten har begärt kompletteringar med hänvisning till en checklista för granskning av detaljplaner med avseende på miljökvalitetsnormer. Skrotfrag inkommer nedan med begärda kompletteringspunkter för anläggningen i Ulricehamn. Uppgifterna kompletterar redovisning i övrigt i aktuell dagvattenutredning för anläggningen i Ulricehamn på Karlsnäs vägen (Verkstaden 8).

Identifiering av vattenförekomst som potentiellt kan påverkas av den aktuella verksamheten eller projektet

Recipienten för dagvatten som avleds från anläggningen är Ätran. Verksamhetens anslutningspunkt till det kommunala dagvattennätet vilket tillsammans med dagvatten från övriga angränsande områden avleds till vattendraget ligger direkt norr om fastigheten längs Karlsnäs vägen. Dagvattenledningen mynnar inom delen av Ätran vilken benämns Åsarp-Åsunden. Ätran är klassad som en ytvattenförekomst och omfattas av miljökvalitetsnormer.

Närmaste övervakningsstation för statusklassning och miljöövervakning i Ätran ligger ca 150 m uppströms (norrut) och benämns Vist kyrka (stationsnummer 220284). Nedströms dagvattenledningens utlopp i Ätran ligger i sjön Åsunden på ett avstånd av mer än 5 km söderut. Mellan övervakningsstationen Vist kyrka och utsläppspunkten för den kommunala dagvattenledningen finns främst jordbruksmark. Mellan närmaste övervakningsstationen vid Vist kyrka och Åsunden ligger större delen av Ulricehamns samhälle, och därmed flera potentiella utsläppskällor för föroreningar. Närmaste nedströms övervakningsstation där det finns mätdata på metaller ligger i Svenljunga på mer än 3 mil avstånd vilket bedöms vara ett för långt avstånd för eventuell påverkan på dagvatten från Skrotfrags anläggning. Dygnsmedelvattenföringen i den aktuella delen av Ätran, delavrinningsområde "Inloppet i Åsunden", ligger enligt SMHI på mellan 1-25 m³/s, med ett medelvärde på runt 6 m³/s.

Skrotfrags anläggning ligger inom ett industriområde, direkt söder om riksväg 40. Till samma dagvattenledning som Skrotfrag nyttjar är även flera intilliggande verksamheter anslutna, däribland en dagvattendamm som hanteras av Trafikverket. Dessa verksamheter kan teoretiskt ge upphov till utsläpp av samma ämnen till dagvattnet som Skrotfrags verksamhet. Inom samma industriområde finns enligt information i VISS en ytbehandlingsanläggning där åtgärder har genomförts samt en bilvårdsanläggning som enbart är identifierad med verksamhetstyp. I övrigt finns inga potentiellt förorenade områden registrerade i närområdet.

Nedströms finns ett flertal identifierade områden i Länsstyrelsernas databas över förorenade områden däribland flera bilvårdsanläggningar och verkstäder, vilka även dessa teoretiskt kan ge upphov till utsläpp av föroreningar till dagvattnet och Ätrans vattenområde.

Klassificering av status för berörd vattenförekomst enligt gällande kategoriseringssystem och tillgänglig offentlig information

Den ekologiska statusen för recipienten bedöms enligt VISS vara måttlig till följd av vandringshinder för fisk. Avseende särskilt förorenande ämnen uppges statusen vara god. Metaller som anges i VISS (koppar, zink) är samtidigt ej provtagna och klassade. Den kemiska statusen uppnår ej god, på grund av parametrarna kvicksilver och kvicksilverföreningar samt bromerade difenyletrar (PBDE). Klassningen avseende kvicksilver/kvicksilverföreningar och PBDE anges i VISS vara nationell klassificering, då mätvärden saknas. Kvicksilver och PBDE överskrider gränsvärdet i alla Sveriges undersökta ytvattenförekomster till följd av, och som anges, bland annat luftburen spridning och atmosfärisk deposition. Skrotfrag är inte en utpekad verksamhet eller en utpekad potentiell källa för påverkan på statusen i vattnet. Däremot anges att statusen kan ha betydande påverkan från dagvatten av bland annat metallerna zink, bly och koppar, till följd av hög trafikintensitet i området tillsammans med andra källor. Belastning från Skrotfrags verksamhet kan antas huvudsakligen hänföras till visst haltbidrag i form av metaller.

Delar av Ätran är även klassad som fiskvatten enligt Naturvårdsverkets författningssamling 2002:6. Området i recipienten börjar mer än 10 mil nedströms utsläppspunkten för dagvatten från Skrotfrags verksamhetsområde och bedöms inte relevant i sammanhanget. Vid närmaste övervakningsstation för miljöövervakning (Vist kyrka) har analys av bland annat metaller (ofiltrerade prover) genomförts vid tolv tillfällen mellan februari 2021 och december 2022. Vattnet vid övervakningsstationen kan anses vara relativt grumligt.

Specificering av tillämpliga miljökvalitetsnormer

Bedömningsgrunder och gränsvärden finns framtagna för vattenmyndigheternas klassificering av kemisk och ekologisk status för ytvattenförekomster (HVMFS 2029:25) och för fastställande av miljökvalitetsnormer (MKN). Om en vattenförekomst inte når upp till, eller riskerar att inte nå upp till god status är myndigheter och kommuner skyldiga att vidta de åtgärder som fastställts i åtgärdsprogrammet för förekomsten.

De svenska miljö kvalitetsnormerna för ytvatten är framtagna utifrån riktlinjer som ingår i europeiska ramvattendirektivet. Värdena utgår från uppskattningar av vilka koncentrationer som troligen inte innebär risk för oacceptabla effekter i eller via den akvatiska miljön, till exempel oacceptabla effekter på vattenlevande organismer på kort eller lång sikt eller effekter vid konsumtion av till exempel dricksvatten. Det finns ofta två värden för klassificering av ytvattenstatus, varav det ena avser årsmedelvärde och det andra maximal tillåten koncentration vid enskilt utsläpp. Årsmedelvärdet avser att skydda mot kroniska effekter vid långtidsexponering och den maximala tillåtna koncentrationen mot akuta toxiska, kortsiktiga effekter.

I förordning (Förordning 2001:554) för MKN avseende fisk- och musselvatten finns värden som inte får över- eller underskridas eller som ska eftersträvas i vatten som utgör fisk- eller musselvatten och som är angivna i förordningen. Fiskvatten definieras i förordningen som "strömmande eller stillastående sötvatten som behöver skyddas eller förbättras i kvalitet och där fiskar lever eller skulle kunna leva", och med musselvatten menas "kustvatten eller bräckt vatten som behöver skyddas eller förbättras för att göra det möjligt för musslor att leva och växa". Vilka vatten som utgörs av fisk- eller musselvatten finns angivna i Naturvårdsverkets förteckning över fiskvatten som ska skyddas enligt förordningen om miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten, NFS 2002:6.

Den aktuella delen av Ätran utgörs inte av vare sig fisk- eller musselvatten. Värdet för zink anges i förordningen avse totalhalt, medan värdet för koppar anges avse upplöst halt. Det saknas definition huruvida "upplöst" avser till exempel det som analyseras efter filtrering genom 0,45 µm filter eller totalhalt vid annan behandling av provet, eller provtagningsmetod, i samband med analys. Värdena för zink och koppar avser att skydda musselkvaliteten som livsmedel samt musslors och fisk långsiktiga överlevnad.

Uppgifter om eventuell påverkan på vattenskyddsområden eller områden som ingår i Natura 2000-nätverket

I Sverige finns drygt 4 000 olika Natura 2000-områden på en sammanlagd yta av mer än ca sju miljoner hektar. En del av dem är också naturreservat eller nationalpark. Urvalet av Natura 2000-områden är en viktig grund för att bevara ett representativt urval av naturmiljöer i Sverige.

Recipienten (Ätran) leder söderut inom Ulricehamn Vattenskyddsområde (NVR-ID 2012491) och skyddsföreskrifter (Ulricehamns kommun) finns upprättade för vattentäkterna Källeberg, Sturebadet och Bronäs.

Närmaste Natura 2000 område ligger ca 3 km SV om anläggningen väter om Åsunden. Området benämns Kråkeboberg och omfattas av artskydd.

Ingen risk för påverkan från verksamhets ses för berörda vattentäkter eller Natura 2000-område.

Beaktande av föroreningar i mark och sediment

Verksamhetsområdet ligger ca +175 meter över havet, strax öster om Fotåsens sluttning. Marken är plan och har tidigare bestått av jordbruksmark och berörs endast av mindre än ca en meters

höjdskillnad inom området. Området utgörs idag till största del av hårdgjorda ytor och byggnader. En begränsad yta utgör vegetation i form av gräs, buskage och träd.

Skrotfrag har utfört miljöteknisk markundersökning i syfte att verifiera eventuell förekomst av potentiella föroreningar i jord och grundvatten. Inom utredningen provtogs och analyserades 43 stycken jordprover med avseende på organiska ämnen (tungt alifater, PAH-H och PCB). I fåtal undersökningspunkter analyserades halter högre än Naturvårdsverkets riktvärden för KM men under MKM. Halterna påträffades i tre av undersökningspunkterna i det ytliga fyllningsmaterialet ovan det naturliga jordlagret (silt/finsand). Dessa halter medför i sig inte att området bör efterbehandlas men att schakta upp och köra bort överskottsmassor i halter över riktvärdena för KM bör betraktas som anmälningspliktig verksamhet.

I övriga analyserade jordproverna har inga halter av organiska ämnen eller metaller uppmätts i halter över aktuella riktvärden. Utredningen gav inga indikationer vare sig i samband med utfört fältarbete eller i erhållna undersökningsresultat som antyder förekomst av markförorening. I grundvatten kunde endast låga halter av organiska ämnen samt metaller detekteras.

Den samlade bedömning är att de jord- och fyllnadsmassor som finns inom verksamhetsområdet inte utgör någon hälsorisk för de människor som skall arbeta och vistas i området eller de arbetare som kommer att utföra markarbeten under framtida entreprenader.

Risk för negativ påverkan på yt- eller grundvatten bedöms inte föreligga.

Övriga kompletterande uppgifter till dagvattenutredningen

Av dagvattenutredningen framgår att en rad parametrar påverkar vilken karaktär ett dagvattnet kan antas få från den aktuella verksamheten. Vidare framgår att risken för förekomst av främst lösta föroreningar inte kan uteslutas. Förorening i form av metaller och fri olja bedöms behandlingsbar med konventionell gravimetrisk avskiljning varför belastningen på utrustning för gravimetrisk avskiljning är viktig för att erhålla en fungerande dagvattenbehandling.

Verksamhetsytor för hantering av material bör så långt möjligt avgränsas och hindras från att förorena andra ytor som tex parkeringsytor samt vissa körytor. Ytor som kan betraktas rena som tex takytor kan övervägas att förbiledas direkt till yttre dagvattennät.

Markplaneringsplan har upprättats och med hänsyn till dagvattenskydd och skyfall, se bilaga 1. Av markplaneringsplanen framgår att en del av de hårdgjorda verksamhetsytorna inkl. takytor eventuellt kan sektioneras genom direkt avledning av opåverkad nederbörd och smältvatten allt i syfte att så långt möjligt avlasta det markförlagda dagvattensystemet.

Dagvattenutredningens förslag till dagvattenhantering och behandling genom främst gravimetriska metoder är oförändrat relevant.

Bedömning av miljöpåverkan orsakad av verksamheten avseende utsläpp till dagvatten

Recipienten för Skrotfrags dagvatten är en större å och det kommer att ske en relativt stor utspädning av dagvattnet i recipienten. Ett haltbidrag av metaller förknippade med verksamheten kan inte uteslutas. Den aktuella delen av Ätran är vare sig ett fisk eller musselvatten. De provtagningar som finns genomförda vid övervakningsstationen vid Vist kyrka, ca 150 m uppströms, bedöms vara relevanta för eventuell jämförelse av påverkan på vattenkvaliteten vid utsläpp av dagvatten från Skrotfrags verksamhet, då stationen ligger så pass nära den aktuella utsläppspunkten för övrigt kommunalt dagvatten från närområdet.

Avseende eventuella andra potentiella källor till förorening av recipienten kan nämnas att Skrotfrags anläggning ligger i ett industriområde. På samma dagvattenledning är flera verksamheter kopplade från vilka det sannolikt sker utsläpp av samma föroreningar till dagvattnet. Deras eventuella påverkan på dagvattnet i den gemensamma kommunala dagvattenledningen är i dagsläget okänt för Skrotfrag.

De prover som tagits historiskt på dagvatten som lämnar verksamheten visar återkommande förhöjda främst zinkhalter. Förhållandet har uppmärksamrats och Skrotfrag håller på med ett åtgärdsarbete som kommunicerats med tillsynsmyndigheten. Åtgärder består bland annat i anläggande av nya sträckor med dagvattenledning samt att bygga bort den tidigare provtagningsplatsen allt i syfte att kunna genomföra bättre och mer rättvisande provtagning av dagvatten. Säkrare provtagningar planeras och resultat kommer utgöra senare underlag för reglering av utsläpp till dagvatten från verksamheten. Underlaget planeras finnas framme under 2025 varefter den verksamhets-specifika miljöbelastning avseende utsläpp till dagvatten kan bedömas närmare.

Som en utgångspunkt för framtida bedömning av miljöpåverkan kan ett beräknat (teoretiskt) utspädningsförhållande tydliggöras och där det kan konstateras att en ansenlig utspädning sker av flödet som kommer från verksamheten jämfört med flödet i recipienten. Utspädningsfaktorn kan bedömas variera mellan 2000 – 50000 ggr utifrån årstidsvariationer. Vid nederbörd ökar flödet både i vattendraget och i dagvattenledningen dock inte i samma takt utan fördröjt utifrån aktuella hydrauliska förhållanden och nederbördens intensitet. Ett rimligt övervägande runt formulering av framtida begränsningsvärden bedöms vara utifrån ett konservativt betraktande inom en rimligt ansatt utspädningsfaktor (jämfört med redovisade haltvärden vid övervakningsstationen Vist kyrka).

Lagstiftningens formulering av ett försämrings- och äventyrandeförbud innebär att ett förbud mot att försämma och äventyra möjligheten till förbättring alltid måste följas. Verksamheten bedöms inte äventyra möjligheter till förbättring utifrån miljökvalitetsnormer eller avvika från rådande skyddsföreskrifter med anledning av vattenskyddsområdets utbredning.

Det finns vidare i dagsläget inget som tyder på att det finns någon förorening inom verksamhetsområdet som motiverar ytterligare undersökningar. Det bedöms inte heller finnas någon risk för att planerade markarbeten för till exempel väderskydd och liknande anläggningar skulle innebära någon risk för föroreningsspridning till omgivningen. Om det i samband med schaktarbeten påträffas en förorening som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön kommer detta att anmälas till Miljöenheten i Ulricehamn.

Skrotfrag ABs samlade bedömning är att med beaktande av ovanstående kompletterande information till dagvattenutredningen säkerställs en korrekt beskrivning mm uppgifter som efterfrågats med anledning av kommunens planarbete.